BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 55-lea
14 Pagini

EXEMPLARUL | In România 3 lei | In străinătate 6 lei

Nr. 287 Vineri 21 Octombrie 1938
14 Pagini

Taxa postală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tarifuł poștal și valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE IN TARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

DIRECTOR ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Ce s'ar putea face și la noi

Statele care dintr'un explicabil și înalt simț de prevedere îngrijesc de viitor, statele care se desvoltă în mod fericit pe linia destinului lor național, acordă o atenție deosebită politicei demografice.

Ele caută să asigure prin toate mijloacele ce le stau la îndemână creșterea numerică a națiilor a căror expresie juridică sunt, și o bună calitate a rasselor, făcându-și un punct de onoare și un program din sporirea populației și din ocrotirea ei. De aceea aceste state au ridicat cultul vieții de familie la nivel de înalte virtuți morale și de mare postulat național și au luat toate măsurile pentru înlesnirea căsătoriilor, fără ca să uite totodată să se ocupe de sănătatea, de higiena, de condițiile de trai și de problema locuințelor populației.

D. Mussolini a rezumat această politică în trei cuvinte: *numărul este forța.*

Firește, fondatorul fascismului nu s'a mulțumit să arunce numai o lozincă sonoră. El a trecut de îndată la fapte. A legiferat avantagii pentru crearea familiilor noui, a instituit premii regulate pentru cele mai numeroase, a luat măsuri pentru împiedicarea celibatului și a exodului spre centrele urbane, a împroprietărit în limitele posibilităților pe muncitorii de pământ, a îngrădit emigrarea, a ușurat de impozite pe funcționarii cu mai mult de șase copii și, sacrificiu destul de important pentru un stat militarist, a hotărît să se acorde în acest ultim caz chiar reduceri în stagiul militar.

O lege specială reglementează numirea în funcțiuni dând preferință celor căsătoriți și cu copii.

Aceiași situație e și în Germania, unde regimul a profitat de experiențele italiene, aplicând o bună parte din legislația socială a revoluției fasciste în noul Reich. După anexarea Austriei, cea dintâi lege extinsă la Viena a fost aceea pentru încurajarea căsătoriilor și sporirea populației germane.

Italia a mers însă mai departe în urmărirea politicei de înmulțire și ameliorare a rassei. Constatându-se că multe din bolile care macină populația sunt întreținute de condițiile mizerabile în care locuesc țăranii în special, diriguitorii statului italian au făcut un recensământ al locuințelor insalubre și au identificat milioane întregi de asemenea cuibare de microbi. Legea din 7 Decembrie 1928 cuprinde un plan vast de reconstrucție edilitară, dispunând dărâmarea caselor rurale care nu mai pot fi locuite și schimbarea lor cu locuințe sănătoase și omenești, supraveghind în acelaș timp ca orice nouă construcție să se facă după prevederile legale. Cheltuelile (credite, ajutoare, etc.) sunt cuprinse în planul de îmbunătățiri generale.

Credem că nu mai e nevoe să convingem pe nimeni de necesitatea unei asemenea politici la noi. Problema e prea dureroasă și prea mult desbătută ca s'o luăm dela început și s'o rostogolim în vorbe. E timpul ca să trecem la rezolvirea ei. De aceea sperăm că între alte preocupări ale nouei organizații a serviciului social la sate va fi și aceea de a așeza pe țăran în aer și în lumină, într'o casă mai omenească. Pentru a nu pluti în vag, ar fi bine să se înceapă — sperând că se va începe ceva serios — ca în Italia, cu un recensământ al cocioabelor care cad pe brânci.

BISERICA TREI IERARHI DIN IAȘI, IN 1844 — *Aquarel de C. B. CRETZOIU (Sala ziarului „Universul")*

Spre reluarea negocierilor dintre Cehoslovacia și Ungaria

Intreruperea negocierilor maghiaro-cehoslovace de la Komarno a fost urmată pe de o parte de o vie activitate diplomatică internațională, pe de altă parte de concentrarea a cinci contingente de rezerviști în Ungaria.

Măsurile militare luate de Ungaria sunt motivate de împrejurarea că armata cehoslovacă nu este încă demobilizată. Trebue o doză solidă de bunăvoință pentru a primi o asemenea motivare în ce privește intențiile unei țări, care în ultimele trei săptămâni, deși având o armată excelent pregătită și un spirit netăgăduit de rezistență națională, a executat cu o punctualitate desăvârșită și cu o resemnare stoică sentința celor patru Puteri, care la Muenchen au arbitrat soarta ei.

De altfel, anexa a doua a acordului de la Muenchen proclamă că, dacă problema minorității ungare din Cehoslovacia nu este rezolvată, în termen de trei luni, printr'un acord între guvernele interesate, ea va face obiectul unei noui reuniuni a șefilor de guverne semnatari ai acordului. Acest text exclude orice soluție de forță pentru rezolvarea chestiunii minorității maghiare din Slovacia și Rusia Subcarpatică.

Soluția acestei probleme trebue să fie pacifică în orice caz: până la 30 Decembrie ea trebue căutată într'o înțelegere a părților interesate; după această dată neînțelegerea dintre Praga și Budapesta va trebui supusă arbitrajului celor patru Mari Puteri.

Nerăbdarea și graba cu care au fost luate măsurile militare ostentative ale guvernului maghiar nu-și găsesc deci nici o bază, nici în raporturile cu Cehoslovacia, nici în deciziunea Marilor Puteri, care ținând să se rezolve pașnic problema propriilor lor interese, nu pot — la trei săptămâni de la semnarea acordului lor, — să admită pentru alții o soluție de violență, care ar compromite din nou o pace atât de scump plătită de o mare parte a țărilor europene.

Neînțelegerea dintre Cehoslovacia și Ungaria pare deci destinată să fie curmată pe terenul diplomatic și pregătirile militare maghiare par a fi mai de grabă o monedă de schimb în vederea unei apropiate reluări a negocierilor de la Komarno.

In așteptare, guvernele interesate au multiplicat demersurile la Roma și Berlin, la Londra, Paris și Varșovia. D. Hitler a primit pe d-nii Chvalkovsky, ministrul de externe cehoslovac și pe d. Daranyi, fostul președinte al Consiliului maghiar. Contele Csaky, delegat al guvernului ungar, după ce a avut o serie de lungi întrevederi cu d. Beck la Varșovia, a fost primit în audiență la Roma, odată de Duce și de trei ori de Contele Ciano.

In cursul săptămânii trecute, din tonul presei germane, se putea înțelege că Reichul îndemna Ungaria la moderație. Comunicatul oficial publicat, după audiența d-lui Cvalkovsky la cancelarul Hitler, după ce înregistrează satisfactia, cu care Fuehrerul a primit asigurările ministrului cehoslovac că țara sa va avea o atitudine leală față de Reich, exprimă regretul cancelarului german că problema minorității maghiare din Cehoslovacia n'a fost încă rezolvată și speranța că soluționarea ei nu va întârzia. Este evident că, la rândul său, d. Daranyi va fi primit un răspuns asemănător.

In Italia,— care în această chestiune, ca în atâtea altele, în ultimii doi ani, are o atitudine concertată cu a Reichului, căci trebue recunoscut că axa Roma-Berlin a dat dovadă de o solidaritate nedesmințită în toate chestiunile internaționale importante — cercurile conducătoare oficiale socotesc că discuțiile dintre Praga și Budapesta vor putea fi reluate, că regiunile cu majoritate maghiară vor fi retrocedate Ungariei, iar în celelalte regiuni se va face aplicarea metodei plebiscitului sau a dreptului de autodeterminare, în fine că după rezolvarea acestor chestiuni Boemia se va putea bizui pe prietenia italiană.

Amândouă Puterile totalitare, cărora acordul dela Muenchen le-a creat o situație covârșitoare în Europa Dunăreană, sunt deci de părere că e necesar ca tratativele de la Komarno să fie reluate și chestiunea minorității maghiare din Cehoslovacia să fie deslegată după criterii etnice, în regiunile preponderent maghiare și pe baza dreptului de autodeterminare, prin plebiscite, în zonele litigioase.

Dacă este prematur să se facă vreo anticipație asupra conținutului și procedurii elastice a dreptului de autodeterminare, în schimb se poate trage încheerea că ultima săptămână de activitate diplomatică în chestia minorității maghiare din Cehoslovacia a dovedit Ungariei că trebue să caute în negocieri directe cu Statul cehoslovac soluția problemelor în litigiu și, cu alte cuvinte, să arate în viitoarele negocieri o moderație, care să facă cu putință o încheiere pașnică a tratativelor.

Impotriva cedării coloniei Tanganyka

Nairobi, 18 (Rador). — Viitorul coloniei Tanganyka a fost pus în discuție la Nairobi de Liga Tanganyka. La întrunire au luat parte delegați din numeroase localități britanice din Tanganyka.

S'a hotărît continuarea unei acțiuni energice împotriva oricărei cedări de teritorii către Germania. Numeroase așezări de buri din Tanganyka și-au trimis adeziunea la această acțiune, făgăduind s'o susțină din toate puterile.

Comandantul forțelor aeriene germane, generalul Milch, stând de vorbă la adunarea generală a societății „Lilienthal" cu d. Igor Sikorsky, constructorul unui dirijabil transoceanic de 10 tone

Limba noastră

Părtașii înfrângerii

„Universul" a publicat un articol sub titlul: *Defetism.* Articolul începe așa:

„Dacă am avea, în momentul când scriem aceste rânduri, pe amicul și colaboratorul nostru Pisani, lângă noi, l-am ruga să ne găsească el un cuvânt românesc care să exprime înțelesul acestui franțuzism, pe care suntem nevoiți să-l întrebuințăm necunoscând o expresiune românească potrivită gândului pe care vrem să-l exprimăm".

Dacă aș fi fost lângă autorul acestor rânduri și m'ar fi întrebat, i-aș fi răspuns: Nu căuta, prietene, pentru „defetism" un cuvânt corespunzător românesc. N'ai să-l găsești. Și n'ai să-l găsești nu numai în limba noastră, dar în nici o limbă din lume.

Défaitisme, din *défaite (înfrângere)* și sufixul *isme* (grecesc), e un neologism în limba franceză, creat în timpul marelui război. Inseamnă, după Larousse, „părerea și politica cui nu credea în biruință, sau socotea înfrângerea mai puțin păgubitoare de cât prelungirea războiului".

Am avut și noi, în timpul acela, pe „defetiștii" noștri. Ne-a lipsit numai deșteptul, care din *înfrângere* să ticluiască și la noi *înfrângerism* și *înfrângerist*, cum s'au ticluit în Franța *défaitisme* și *défaitiste* din *défaite*.

Daca nu avem un cuvânt corespunzător, avem totuși „expresiuni românești potrivite gândului, pe care vrem să-l exprimăm" prin cuvântul *defetism*.

Cine în adâncul sufletului nu crede în biruință, sau pe cine îl mână interese lăturalnice să nu creadă, cine socoate că e mai bună înfrângerea, decât prelungirea războiului, acela vorbește, scrie, se frământă, ca să-și răspândească părerea. Pornirea lui clatină credințe, otrăvește sufletele. *Părtaș al înfrângerii*, sau cu sufletul înfrânt, el slăbește puterile neamului său în lupta cu dușmanul. E un *destrămător*, un *otrăvitor de suflete*, când nu e deadreptul un *trădător* ori un *vândut*.

Defetiștii — destrămătorii, otrăvitorii de suflete — mai stânjeniți să vorbească, să-și spună părerile, în timp de război, când ochii, urechile și conștiințele sunt treze, înfloresc în timp de pace, mai ales în timp de pace.

Destrămare, „defetism", a făcut cine, ani de zile, a ținut popoarele în credința de neînchipuit, că se pot lipsi de arme și de pregătire sufletească pentru ziua primejdiei.

Destrămare au făcut Conferințele, ciudatele Conferințe internaționale ale muncii, când hotărau munca de 40 de ore pe săptămână, ori și mai puțin, leafă mai mare, călătorii și petreceri cât mai dese, legănând popoarele în credința de neînchipuit, că se poate ajunge la propășire și la înfăptuiri mari, cu sforțări mici.

Destrămare au făcut acei cari au propovăduit să se scoată lauda faptelor de vitejie din cărțile de școală, și să se spună că războiul e o „crimă".

Destrămare au făcut guvernele cari, cu bună știință sau din neștiință, se lăsau amăgite și amăgeau pe cei cârmuiți, cu nădejdea „securității colective", — sprijinul din afară.

Destrămare a făcut acea literatură care, ridicând altare celor mai josnice simțiri, a coborît pe om la rând cu animalele, a săpat temelia credinței, și-a bătut joc de trecut, de datine, de obiceiuri, a tăvălit în noroi pe toți bărbații cari au dat strălucire țării: Eminescu un stricat, Alecsandri un slăbănog, Miron Costin o vechitură de aruncat.

Destrămare face cine, cu bună știință sau din neștiință, amestecă limba neamului, leapădă disprețuitor cuvintele românești ca să îmbrățișeze pe cele străine, sărăcește și destramă limba noastră „cu care ne-am început viața intelectuală, în care gândim și e vecina cea mai de aproape a sufletului nostru", — comoara aceasta, limba, „care a fost, este și va fi pururea mântuirea noastră".

„Defetiști" au fost pretutindeni și în toate vremile. În timpul războaelor cu Jugurtha, luxul și traiul ușor se întinseseră la Roma. Ca urmare s'au înmulțit și „defetiștii". Poporul roman a votat atunci o lege care poruncea „să se înceapă cercetări împotriva acelora cari, prin sfaturile lor, au îndemnat pe Jugurtha să nu se supună decretelor senatului, ori ca ambasadori sau șefi ai armatei au primit bani dela Jugurtha, sau acei cari au făcut înțelegere (pactiones fecissent) cu dușmanul, fie pentru pace, fie pentru război".

Destrămători, cari s'au încercat să deșire zalele de oțel ale neamului lor, n'au lipsit niciodată, dar se numeau altfel, — cu vorbe mult mai grele: erau *ticăloși*, *trădători*, când nu erau chiar *vânduți* dușmanului.

Toți aceștia au o înrâurire mai slabă sau mai puternică, după cum societatea, în mijlocul căreia trăiesc, e sănătoasă sau mai puțin sănătoasă.

T. PISANI

Solidaritate românească

de AL. GREGORIAN

Ziarul acesta, în coloanele căruia se urcă de zeci de ani, ca seva în trunchiul unui gorun, toate năzuințele românești, și-a făcut un crez din solidaritatea noastră națională și acum, mai mult, aceasta este chiar ratiunea lui de a fi. O conștiință misionară a veghiat aici zi de zi și clipă de clipă la crearea și la menținerea unității morale a neamului. Antenele sufletești cari porneau de sub cupola „Universului" arcuindu-se larg peste țară, au cules totdeauna vuetele din aer și din străfunduri și le-au adus încoace, condensându-le și transformându-le într'un puternic presentiment al furtunilor și al inseninărilor de a doua zi. Ori de câte ori s'au anunțat zile grele și puterile răului s'au pornit să macine într'ascuns temeliile de suflet ale românismului, alarma a pornit întâi de aici.

Astăzi se pare că se anunță iarăși vremuri grele.

Dușmanii din afară al neamului nostru cari ne-au pândit totdeauna din întuneric, ne dau târcoale și se agită acum mai înverșunați decât oricând. Cu poftele ațâțate de mirosul de carne, cu ochii injectați de sânge, aceștia stau ca șacalii gata să sară asupra noastră la cel dintâi prilej potrivit. Și prilejul acesta, în marea lor nesăbuire, ei îl cred foarte apropiat.

(Continuare in pag. 2-a)

SCRISORI DIN LONDRA

Paradoxul înarmărilor

de AUGUR

Londra, Octombrie

Există azi în Europa o situație paradoxală în ce privește înarmările. Căci, după noi, i-a venit astăzi rândul Germaniei de a fi țara cea mai interesată în a limita armamentele vecinilor săi. Situația a evoluat în așa fel, încât interesul german este de a o lua înainte cu propuneri concrete de limitări atât cantitative cât și calitative.

Germania în adevăr a repurtat o victorie serioasă. Acordurile dela München reprezintă pentru ea un succes cu atât mai important cu cât îi deschid perspectiva unei noui serii de succese pe viitor. Spre a avea cel puțin pacea pentru câtva timp, Marea Britanie și Franța au cumpărat-o dela germani. Prețul plătit este libertatea de acțiune pentru germani în Sud-Estul Europei. Expansiunea începută prin anschlussul Austriac și sdrobirea Cehoslovaciei, a dat Germaniei surse inepuizabile de bogății și forță. Planul de 4 ani al lui Goering poate lua ființă acum. Germanii vor mânca bine de aci înainte.

Retragerea anglo-franceză, constatată la München, era inevitabilă, iar acei cari declară că trebuia făcut războiul cu orice preț sunt cel puțin inconștienți. Dacă Marea Britanie și Franța au fost constrânse să cedeze la München, e fiindcă au fost inferioare din punct de vedere militar Germaniei.

Interesul primordial german este de a păstra Marea Britanie și Franța în starea de inferioritate de care am vorbit. Dacă aceasta e cu putință, expansiunea spre Sud-Est și mai târziu cucerirea paradisului ucrainian se pot realiza fără să provoace împotriviri în Europa. Iar mai târziu, marile puteri ale Occidentului nu vor mai putea fi în stare să se opună în mod practic expansiunii germane nici chiar în dauna lor.

Deci este vorba pentru Führer de a stabiliza armamentele la nivelul lor internațional de astăzi. De altfel, „nivel" nu e cuvântul nimerit. Ar trebui să spunem curbă, de vreme ce Germania se află la punctul culminant al acestei curbe, pe când forța anglo-franceză se află la punctul cel mai de jos. Care trebue să fie scopul pozitiv al acțiunii germane? Să împiedice ca Marea Britanie să introducă la ea serviciul militar, care singur poate vindeca slăbiciunea armatei britanice. Să împiedice Uniunea națională în Franța, care singură poate reda excelentei armate franceze avântul ei războinic.

Trebue deci, după alarma cehoslovacă și umilirea dela München să se dea impresia că planul german nu cuprinde nici un atac direct împotriva puterilor înțelegerii și să se prevadă limitarea imediată a armamentelor ca chezășie a făgăduelilor

Continuare in pag. 2-a)

Muşchi şi minte

de N. I. HERESCU
Profesor la Universitatea din București

Dacă e adevărat că e nevoe să fie reintronată în școală disciplină muncii și a sforțării, în locul plăcerii și al jocului, atunci prima problemă care trebue să fie pusă neted este aceia a sportului.

Nu e un secret pentru nimeni că există astăzi o modă a sportului. A spune modă e însă desigur a spune prea puțin. In realitate e o frenezie, o adevărată psihoză a sportului la tineretul zilelor noastre. Toată lumea, de altfel, îi alimentează această pasiune. Publicații închinate sportului au apărut, în vremea din urmă, cu duiumul. Toate ziarele, cele mai mari, cele mai de autoritate, au creat o pagină specială pentru sport. Orele de sport au loc de cinste în programele de radio. La cinematograf, jurnalele sonore înfățișează, cu predilecție, vederi dela match-urile de tot soiul. Dacă ceri persoanelor interesate o explicație, ți se răspunde: „Ce să faci, așa cere publicul". Se sacrifică deci gustului public. Și puhoiul sportiv este așa de mare, așa de impetuos, încât chiar cei care văd în această monstruoasă desvoltare a sportului o deformare primejdi-

(Continuare in pagina 2-a)

D. Beck, ministrul de externe al Poloniei, în țară

Varșovia, 18 (Rador). Agenția „Pat" transmite: D. Beck, ministrul afacerilor străine, a părăsit Varșovia Marți, plecând spre România, unde va sosi Miercuri.

AMBASADORUL POLONIEI LA BUCUREȘTI, A PLECAT IN INTAMPINAREA D-LUI BECK

Contele Raczinsky, ministrul Poloniei la București, a părăsit Capitala în cursul după amiezii de Marți, spre a se duce să întâmpine la frontieră pe ministrul de externe al Poloniei.

D. N. PETRESCU-COMNEN, A PLECAT LA GALAȚI

D. N. Petrescu-Comnen, ministrul afacerilor străine — însoțit de d-nii: Crețeanu, ministru plenipotențiar, directorul afacerilor politice din ministerul nostru de externe—a plecat Marți noaptea la orele 12 și 8 minute, din Capitală cu trenul de Galați, la care a fost atașat un vagon special.

D. colonel BECK

D. BECK SE INAPOIAZA TOT MIERCURI LA VARȘOVIA

Ministrul de externe al Poloniei va fi întâmpinat la Mărășești de d. N. Petrescu-Comnen, ministrul nostru de externe. Cei doi miniștri vor lua dejunul în tren continuând drumul spre Galați.

Seara d. Cădere, rezidentul regal al ținutului Dunărea de jos, va oferi în cinstea oaspetelui un dineu intim. D. Beck va părăsi Galații tot Miercuri seara înapoindu-se la Varșovia.

Este probabil că, cu privire la această vizită se va da un comunicat.

*

D. Beck, sosește în țară însoțit de d. R. Franasovici, ambasadorul României la Varșovia.

MANEVRELE REGALE

Mitralieră în funcțiune

Darea de seamă asupra operațiilor de Marți în pag. 7 —